

UNITATEA 6 - CREATOR ȘI INTERPRET

CONTINUTURI

- **Transmițătorul mesajului artistic** (*compozitorul, dirijorul, pictorul, actorul etc.*)
- **Improvizația**
- **Partitura și opera de artă**
- **Abordări interdisciplinare:** *sunet-culoare-vers-mișcare;*
- **Creatorii de povești** (*programatismul în muzică*);
- **Descrieri literare, plastice, ilustrații sonore.**

TRANSMIȚĂTORUL MESAJULUI ARTISTIC

REȚINE!

Arta este, în esență, cea mai profundă expresie a creativității umane. Pe cât de dificil de definit, pe atât de dificil de evaluat, având în vedere faptul că fiecare artist alege singur regulile și parametrii de lucru.

Citind o carte, privind un tablou sau ascultând o compoziție muzicală noi putem recepționa mesajul lăsat de autorul acesteia.

Transmițătorul mesajului artistic are rolul important, în ceea ce reprezintă redarea, sau capacitatea de percepere a mesajul artistic.

UN COMPOZITOR este o persoană care compune muzică. Tradițional, acest termen se referea la cineva care „scria“ muzică sub formă de partituri muzicale, permițând altora să o interpreteze. În toate genurile muzicale, compozitorul este creatorul compoziției muzicale (linie melodică, ritm și armonie) și, de cele mai multe ori, primul interpret al acesteia.

Un compozitor bun are idei proaspete, este creativ, versatil, nu se teme să experimenteze, dorește să colaboreze și, desigur, pasionat de scrierea muzicii.

Majoritatea compozitorilor știu cum să cânte la mai multe instrumente.

UN DIRIJOR este o persoană extrem de importantă într-o orchestră, fiind cel care conduce modalitatea de interpretare a unei lucrări muzicale.

Mendelssohn este considerat a fi primul dirijor care a utilizat o baghetă de lemn pentru a dirija. Deseori, de-a lungul istoriei, dirijorii erau și compozitori.

Astfel, dirijorul este cel care deține o privire de ansamblu a lucrării muzicale, cunoaște toate detaliile și nuanțele existente, pentru a le putea reinterpretă în manieră proprie, fără să se abată de la direcția și indicațiile originale ale compozitorului.

Gest dirijoral pentru crescendo

Gest dirijoral pentru decrescendo

Gest dirijoral de închidere

ȘTIAI CĂ...

Herbert von Karajan (1908 – 1989) a fost primul dirijor implicat activ în construirea uneia dintre cele mai moderne săli de concert, concepută pe principiile acustice existente în Antichitate?

REȚINE!

- Gesturile dirijorale sunt executate cu ajutorul unui baton (bagheta dirijorală), în cazul dirijorului de orchestră sau doar cu mâinile, în cazul dirijorului de cor.
- Dirijorul stă în fața orchestrei pe un podium, păstrând în permanență contactul vizual cu instrumentul său colectiv: ansamblul orchestral. În perioada barocului muzical, cel delegat să conducă orchestra era fie concert maestrul (violonistul de la primul pupitru), fie chiar solistul.
- Cu un singur gest, dirijorul aduce împreună toți membrii orchestrei, fixează tempoul, marchează prin gesturi de invitație intrările instrumentelor care execută momente solistice și construiește frazele muzicale, urmărește planul dinamic (intensitatea) și agogic (tempoul) și pregătește finalul.

APLICAȚIE PRACTICĂ

Alcătuți șase grupuri de lucru. Fiecare grupă va prezenta, la alegere, cariera unui dirijor român.

Gesturi dirijorale

<https://www.youtube.com/watch?v=TwQHhAMVFI>

UN PICTOR este o persoană care practică arta picturii, ce constă în pictarea de tablouri, fresce, lucrări grafice și, în general, decorarea suprafețelor de diferite tipuri. În epoca greacă și romană, pictorul era implicat și în decorarea statuilor, care erau pictate în așa fel încât să fie cât mai asemănătoare cu modelul real.

ȘTIAI CĂ?

- Până în Renaștere, pictorul a fost mai presus de toate un meșter, plătit în principal pentru a povesti evenimente prin imagini, fie ele sacre sau sărbătorite și doar câțiva mari artiști s-au remarcat din masa meșteșugarilor.

Artiștii plastici redau ceea ce observă, gândesc și simt prin intermediul imaginilor artistice, dar felul în care comunică fiecare este foarte diferit.

De exemplu, deși pictorii Paul Gauguin și Vincent van Gogh au pictat aceleași peisaje din localitatea Arles, din sudul Franței, tablourile lor nu seamănă. Fiecare are o expresivitate plastică aparte.

Gradul de expresivitate plastică identificat la fiecare pictor, depinde:

- de felul în care sunt folosite elementele de limbaj plastic în conturarea formelor, în redarea volumului, a texturii, a spațiului etc.;
- de felul în care este gândită compoziția;
- de combinația materialelor și a tehnicilor folosite.

Pictori clasici, tablouri celebre !

https://www.youtube.com/watch?v=s9_jW7W9NuU

IMPROVIZAȚIA

- **Improvizația** înseamnă a crea ceva în mod spontan.
- Improvizația în arte este un act realizat fără o pregătire specifică în prealabil și fără ceva scris.
- Abilitatea de a improviza se poate aplica în multe domenii, de la cel artistic, la cel științific, în discipline fizice, cognitive, academice și non-academice.
- Improvizația în muzică este compoziția muzicală care nu este pregătită anterior.
- Improvizația în muzică este o activitate în timpul căreia interpreții aleg o piesă standard, ca punct de plecare, și pe această piesă se elaborează variații melodice sau armonice pe moment.
- Muzica Jazz este un exemplu tipic de improvizație schemă.
- Ideea de improvizație datează din cele mai vechi timpuri. Este practic sigur că practica de improvizație, în muzica occidentală, a fost masiv prezentă.

APLICAȚII PRACTICE

- ✓ *improvizarea unor melodii, plecând de la un grup de înălțimi de sunete*
 - ✓ *improvizarea unor fragmente melodice, pe un ritm dat*
- ✓ *generarea unui dans liber sau a altor elemente de mișcare pe melodiile proprii, sau create de colegi*
- ✓ *exprimarea liberă, creativă, cu ajutorul sunetelor și mișcării, față de o stare emoțională, impresie etc.*
- ✓ *crearea unor fragmente melodic-ritmice simple, utilizând programe informatice*

Exerciții de improvizație ritmică

https://www.youtube.com/watch?v=EMMirFxe_PU

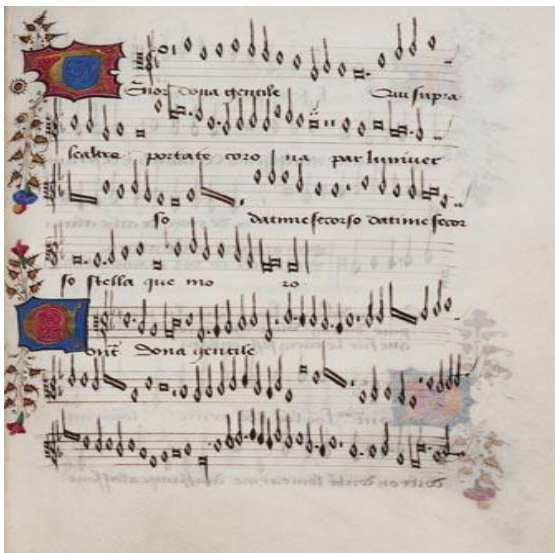
PARTITURA ȘI OPERA DE ARTA

PARTITURA este o formă scrisă de mână sau tipărită a notației muzicale care folosește simboluri muzicale.

Suportul de partituri este de obicei hârtie (papyrus sau pergament), deși accesul la notația muzicală din anii 1980 a inclus prezentarea notației muzicale pe ecrane de computer și dezvoltarea programelor de calculator care pot nota o piesă sau o piesă electronic.

Notația muzicală a fost dezvoltată înainte ca pergamentul sau hârtia să fie folosite pentru scriere. Cea mai veche formă de notație muzicală se găsește într-un https://wikicro.icu/wiki/Cuneiform_script tabletă care a fost creată la Nippur, în Sumer (astăzi Irak) în jurul anului 2000 î.Hr. Tableta reprezintă instrucțiuni fragmentare pentru interpretarea muzicii.

Înainte de secolul al XV-lea, muzica occidentală era scrisă manual și păstrată în manuscrise, de obicei legat în volume mari.

O pagină din Mellon Chansonier (c.1470)

Exemplu de partitură din secolul al XVI

Chiar și după apariția tipăririi muzicale la mijlocul anilor 1400, muzica a continuat să existe doar în manuscrisele compozitorilor scrise de mână până în secolul al XVIII-lea.

Prima muzică tipărită pe mașină a apărut în jurul anului 1473, la aproximativ 20 de ani după aceea Gutenberg a introdus presă de tipar. În 1501, Ottaviano Petrucci a publicat *Harmonice Musices Odhecaton*, care conținea 96 de piese de muzică tipărită.

REȚINE!

Partitura poate fi folosită ca o înregistrare, ca ghid sau ca mijloc de interpretare a unui cântec sau piesă muzicală. În 1998, partitura virtuală a evoluat în continuare în ceea ce urma să fie numit partituri digitale, care pentru prima dată le-a permis editorilor să facă partituri de drepturi de autor disponibile pentru cumpărare online.

O pagină din partitura Fuga nr. 17 din J.S. Bach's Clavier bine temperat.

Ἦν ἁγιαῖα, ἕλκος, μέτρον τῶν ἁγίων
Hoc est
Anonymus (ca. 1700)
ms. gr. BARBI 104, f. 11

Muzică Bizantină-Partituri Psaltice

OPERĂ DE ARTĂ, este o creație artistică cu valoare estetică.

- Orice operă de artă este rezultatul final al creației artistice umane care se soldează cu apariția unei lucrări originale, irepetabile ca formă și conținut, fiind calificată ca unicat.
- Operele de artă se reunesc într-o expoziție de artă.

Expoziția de artă este o prezentare organizată într-un spațiu special amenajat (în interior sau exterior), cu scopul de a face cunoscute publicului opere de artă aparținând diverselor genuri.

Există mai multe tipuri de expoziții în muzee și galerii, grupate astfel:

- în funcție de timpul de expunere, sunt expoziții permanente și expoziții temporare;
- în funcție de locul de organizare, sunt expoziții în interior și expoziții în exterior.

REȚINE!

Vizitarea unei expoziții înseamnă trecerea informațiilor primite (vizual sau auditiv) prin filtrul propriei experiențe.

1. Luați-vă **timp** și **răbdare** și dați fiecărui exponat șansa să fie descoperit. Nu intrați într-o expoziție cu gândul de a ieși cât mai repede.

2. Multă **liniște**- cercetași în voie toate detaliile.

3. Acordați-le **spațiu** celor care vă însoțesc. În felul acesta veți putea privi în ansamblu și veți înțelege mai bine mesajele comunicate prin exponate.

4. **Puneți întrebări!** Vizitarea unei expoziții este un prilej de învățare și descoperire de foarte multe lucruri interesante.

ABORDĂRI INTERDISCIPLINARE: SUNET-CULOARE-VERS-MIȘCARE

Există nenumărate feluri de abordare interdisciplinară a artelor prin îmbinarea elementelor de exprimare artistică: ***sunet-culoare-vers-mișcare***.

OPERA - ca gen muzical- reprezintă abordarea interdisciplinară cea mai complexă, la realizarea ei îmbinându-se mai multe arte: muzica (sunet), literatura (vers), coregrafia, teatrul și artele plastice.

- Fiecare dintre elementele artelor are un anumit rol în realizarea operei.
- Muzica reprezintă elementul cel mai important al operei.
- Literatura poate oferi subiecte pe baza cărora se alcătuiește textul operei.
- Coregrafia nu este prezentă în toate operele. Are un rol secundar.
- Teatrul sau arta interpretării pune în valoare conținutul muzical al operei. Mijloacele de bază în realizarea interpretării sunt: dicția și expresivitatea textului cântat, mimica, gestică, atitudinea artistică și mișcarea scenică în funcție de acțiunea operei.
- Artele plastice sunt cele care ajută la realizarea decorurilor, astfel încât publicul să își imagineze locurile unde se petrece acțiunea. O altă contribuție a artelor plastice constă în realizarea machiajelor și a costumelor cerute de epoca în care se desfășoară acțiunea.

<i>Topul celor mai populare opere - după numărul de reprezentații din toate țările, conform sistemului global de monitorizare</i>	<i>Lista celor mai mari opere compuse vreodată, cu cele mai multe vizionări pe Internet</i>
Giuseppe Verdi – <i>Traviata</i>	Richard Wagner – <i>Inelul Nibelungilor</i>

https://www.youtube.com/watch?v=afhAqMeeQJk	
Georges Bizet – <i>Carmen</i>	Richard Wagner – <i>Tristan și Isolda</i>
Giacomo Puccini – <i>Boema</i>	Wolfgang Amadeus Mozart – <i>Don Giovanni</i>
Wolfgang Amadeus Mozart – <i>Flautul fermecat</i>	Giuseppe Verdi – <i>Othello</i>
Giacomo Puccini – <i>Tosca</i>	Wolfgang Amadeus Mozart – <i>Nunta lui Figaro</i>
Giacomo Puccini – <i>Madame Butterfly</i> https://www.youtube.com/watch?v=3stgof-xyNO	Giuseppe Verdi – <i>Aida</i> https://www.youtube.com/watch?v=JXMdei-UTfw
Gioachino Rossini – <i>Bărbierul din Sevilia</i>	Giacomo Puccini – <i>Boema</i>
Wolfgang Amadeus Mozart – <i>Nunta lui Figaro</i>	Giacomo Puccini – <i>Madame Butterfly</i>
Giuseppe Verdi – <i>Rigoletto</i>	Wolfgang Amadeus Mozart – <i>Flautul fermecat</i>
Wolfgang Amadeus Mozart – <i>Don Giovanni</i>	Georges Bizet – <i>Carmen</i> https://www.youtube.com/watch?v=K2snTkaD64U
Giuseppe Verdi – <i>Traviata</i>	Modest Mussorgsky – <i>Boris Godunov</i>

APLICAȚIE PRACTICĂ

Desenarea muzicii

Se alege un fragment muzical fără text care produce o stare de relaxare.

După ascultarea fragmentului muzical se desenează ceea ce se ascultă, ceea ce se simte, ceea ce transmite melodia respectivă.

După ce desenul a fost terminat, se apreciază realizarea compoziției și apoi se pot începe discuțiile privind mesajul muzical-pictural realizat.

CREATORII DE POVEȘTI (PROGRAMATISMUL ÎN MUZICĂ)

- Sunt anumite lucrări muzicale care își propun să ilustreze sau să urmărească o temă dată.
- Acest gen de muzică poartă denumirea de muzică programatică, iar stilul de compoziție se numește programatism.

- Creatorul muzicii programatice este considerat însă *Hector Berlioz*, cu *Simfonia fantastică*, în care folosește titluri sugestive pentru a anunța ascultătorul despre conținutul muzical redat apoi cu ajutorul orchestrei.

Audiție muzicală -Hector Berlioz- Simfonia fantastică

https://www.youtube.com/results?search_query=hector+berlioz+simfonia+fantastica

ȘTIAI CĂ?

*Antonio Vivaldi este considerat compozitorul care a avut pentru prima dată
ideea de a descrie prin mijloace muzicale o temă.*

*În ciclul de concerte pentru vioară și orchestră „Anotimpurile”, Vivaldi
descrie cele patru anotimpuri, având și un text scris la începutul partiturii
care caracterizează anotimpul respectiv.*

*Majoritatea compozitorilor romantici au abordat stilul descriptiv al muzicii
programatice.*

Câteva exemple ar fi:

- Nikolai Rimski-Korsakov - *Zborul cărăbușului*;
- Modest Petrovici Musorgski - *O noapte pe muntele pleșuv* (după o legendă populară rusă);
- Claude Debussy - *Preludii (Vântul în câmpie, Pași pe zăpadă), Colțul copiilor*;
- Bedrich Smetana - *Vltava*;
- Maurice Ravel - *Jeux d'eau* ș.a.

Mussorgsky - A Night on Bald Mountain

<https://www.youtube.com/watch?v=Fizh0M8TczA>

Există multe exemple care reflectă simbioza muzicii cu literatura, reflectată în diferite

lucrări programatice:

- S. Prokofiev - *Petrică și lupul*
- S. Prokofiev - *Romeo și Julieta* (fragmente)
- L. Bernstein - *West Side Story* (Tony and Maria)
- P. Dukas - *Ucenicul vrăjitor* (după Goethe)
- R. Strauss - *Till Eulenspiegel* (cu descrierea momentelor muzicii programatice)

- E. Grieg - Peer Gynt (după Ibsen)
- F. Mendelssohn - Visul unei nopți de vară (după Shakespeare)
- N. Rimski-Korsakov - Șeherezada (fragmente)
- W.A. Mozart - Flautul fermecat (personaje, libret, momente cheie)

DESCRIERI LITERARE, PLASTICE, ILUSTRĂȚII SONORE.

Descrierea este un mod de expunere prin care se prezintă trăsăturile caracteristice ale unui colț din natură, ale unui peisaj, fenomen al naturii, portretul unui personaj prin intermediul elementelor de limbaj plastic.

ANALIZA UNEI LUCRĂRI PLASTICE

<i>Autorul lucrării</i>	Sandro Botticelli
<i>Titlul lucrării</i>	Nașterea lui Venus
<i>Curentul artistic din care face parte lucrarea</i>	Renaștere
<i>Subiectul sau tema plastică</i>	Nud
<i>Dominanta cromatică</i>	Cromatica - caldă
<i>Opinia voastră despre lucrare</i>	Armonie cromatică perfectă, care evidențiază frumusețea femeii

APLICAȚIE PRACTICĂ

Primele reacții, primele impresii:

- Ce observi în imagine? Pe cine sau ce?
- Ce observi în prim-plan?
- Ce observi în planul secundar?
- Ce mesaj transmite imaginea?

Situarea în spațiu și timp (cronologic, meteorologic):

- Cum crezi, unde poate avea loc acțiunea din imagine?
- Când a fost realizată imaginea? În ce secol?
- Culori predominante.
- Ce culori predomină în imagine? Care este semnificația culorilor din imagine?

Identificarea unui personaj din imagine:

- Ce vârstă credeți că are personajul principal?
- Ce calități credeți că are?
- Prin ce se deosebește de alte personaje?
- Descrie portretul fizic/moral al personajului.
- Identifică emoțiile personajului din imagine.

Motivația artistului:

- Ce sentimente îți transmite această imagine?
- Ce a dorit artistul să arate sau să dovedească?
- Intitulează imaginea. Argumentează titlul.

Intertextualitate:

- Citește informația despre această pictură. Comentează titlul dat de pictor. Intitulează altfel imaginea.

ILUSTRAȚIE MUZICALĂ - acompaniament, fond muzical sau efect sonor care însoțește un film mut, un spectacol de teatru, o evocare literară etc..

REȚINE!

Teatrul muzical este o formă de teatru care combină muzică, cântece, dialog vorbit și dans. Conținutul ei emoțional cuprinde umor, patos, dragoste, furie; la fel ca narațiunea, este transmisă prin

cuvinte, muzică, mișcare și aspecte tehnice ale spectacolului ca un tot unitar.

De la începutul secolului XX, piesele de teatru muzical de pe scenă au fost numite în general, pur și simplu „**musicaluri**”.

Top 10 Songs From Theatre Musicals

<https://www.youtube.com/watch?v=RTnDs3ujHXE>

Muzica de film este un teren extrem de vast de creație, de la coloane sonore oarecum clasice, în stil simfonic, până la instrumente neconvenționale sau sunet creat exclusiv digital, pe computer.

- Coloana sonoră cuprinde partitura muzicală creată special pentru film, alături de dialoguri, muzica cuprinsă în scenele respective sau efecte speciale sonore.
- Ea este rezultatul colaborării între compozitor și regizor (care își propune un anumit efect asupra publicului) și este înregistrată de un inginer de sunet, în studio.
- Muzica de film se naște de obicei după ce filmul a trecut de montaj, când compozitorul și regizorul decid împreună ce secvențe au nevoie de ilustrație muzicală și ce durată au ele.
 - *Filmul mut* (1894-1929) era „acompaniat” sonor în două moduri posibile: fie exista un fonograf (aparat de înregistrare/redare, strămoș al gramofonului) care reda partitura muzicală, fie un pianist sau un mic ansamblu ce interpreta live în timpul proiecției, prin improvizație sau cântând o partitură cunoscută.
- În 1915 a fost creată, de către Joseph Carl Breil, prima partitură special dedicată unui film – „*Nașterea unei națiuni*” – cu muzică originală și fragmente adaptate, ce urmau să fie interpretate live în sala de cinema.
- Muzica de film înregistrată apare la finalul anilor '20, când devine tehnic posibilă sincronizarea sunetului cu imaginea. Urmează o perioadă de glorie,

anii '30-'50, cu o explozie în banda sonoră cinematografică. Printre pionierii domeniului se numără: Max Steiner – un „părinte” al muzicii de film, care a creat în 1933 muzica pentru „King Kong” (primul film cu muzică originală înregistrată pe peliculă), dar și cel care semnează muzica în „Pe aripile vântului” sau „Casablanca”.

BIBLIOGRAFIE:

- Gagim I.- Știința și Arta educației muzicale, Chișinău, Editura ARC, 2006.
Manual educație plastică- clasa a VII-a, Ed. Știința, Chișinău, 2016
Manual educație plastică- clasa a V-a, Ed. Ars Libri, Argeș, 2017
Manual educație plastică- clasa a V-a, Ed. Litera Internațional, Chișinău, 2016
Manual educație plastică -clasa a VI-a, Ed.Ars Libri, 2019
Manual educație muzicală-clasa a VII-a, Ed. Art Klett, București, 2019
Manual educație muzicală- clasa a VIII-a, Editura ArtKlett,2020
Gagim I. -Omul în fața muzicii, Bălți: Presa universitară bălțeană, 2000.
Munteanu G.- Didactica educației muzicale, ediția a II-a, București, Editura Fundației România de Măine, 2007
Borș A., Coroi E.- Educație muzicală pentru cl. a 5-a ,Editura Știința, 2015
Vasile C.- Metodica educației muzicale, București, Editura muzicală, 2004
Niculescu, Ș. (1980).*Reflecții despre muzică*. București: Editura Muzicală.
https://wikicro.icu/wiki/History_of_music_publishing
<https://historia.ro/sectiune/general/muzica-de-film-universul-din-spatele-imaginii-568877.html>
<https://www.slineamt.ro/apostolul/arte-si-meserii-muzica/importanta-muzicii-in-invatarea-unei-limbi-straine/>
<https://anamariaonisei.ro/cinci-piese-de-muzica-clasica-inspirate-de-opere-de-arta/>
<https://www.societateamuzicala.ro/societateaculturala/cele-mai-mari-opere-cele-mai-populare-cele-mai-cunoscute>

